

“ Visbestand in de Kleine Vijver Horst anno 2026 “

1. Inleiding

De Kleine Vijver Horst is gelegen in Sint-Pieters-Rode, te Holsbeek.

De vijver heeft een oppervlakte van 1,4 hectare. De oeverzone is 471 meter lang en heeft een diepte van 1 meter.

De vorige visserijkundige onderzoeken in de Kleine Vijver Horst zijn uitgevoerd in 2018 en 2011 (Hop, 2011; Mies *et al.*, 2019). In 2011 is er fuikenvisserij toegepast in de Kleine Vijver Horst.

Omdat in 2024 geen fuikenvisserij is uitgevoerd zijn de gegevens van het onderzoek van 2024 lastig met die van 2011 te vergelijken. De resultaten van 2011 dienen daarom als indicatie te worden gezien.

In het Vlaamse Gewest bevinden zich in elke provincie diverse stilstaande wateren. Deze wateren hebben een belangrijke functie voor de openbare (recreatieve) visserij. Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) is verantwoordelijk voor het visstandbeheer in deze wateren.

Het ANB heeft ATKB opdracht gegeven voor het uitvoeren van een visstandonderzoek in de Kleine Vijver Horst in de provincie Vlaams-Brabant in 2024.

[Zie: BRON/Referentie in de bijlage]

2. Visbestand

Ecologische gilden

Naast de vissoortsaamenstelling, zijn de aangetroffen vissoorten op haar beurt weer ingedeeld in ecologische groepen (gilden). De ecologische groepen zijn samengesteld op basis van verschillende geografische zones in de rivier (Noble & Cowx, 2002).

Eurytope soorten (Eury)

Deze vissoorten komen voor over een breed traject van milieugradiënten. Alle stadia van deze vissoorten komen zowel in stilstaand als stromend water voor en kunnen in vrijwel elk type zoetwater overleven. Tot deze groep behoren de meest voorkomende soorten.

Limnofiele soorten (Li)

Deze vissoorten zijn in alle levensstadia gebonden aan stilstaand water met een rijke begroeiing. Deze soorten zijn voornamelijk de begeleidende soorten van de brasemzone. Snoek is daar een uitzondering op en komt ook voor in klein stromend water met waterplanten of andere schuilgelegenheden.

Rheofiele vissoorten (Rh)

Deze vissoorten zijn in alle of sommige levensstadia gebonden aan stromend water. Het water moet in verbinding staan met een beek, de rivier of de zee. Deze vissoorten zoeken in de paaitijd stromend water op, maar verblijven als volwassen vis veelal in stilstaand water.

De bemonsteringen in de Kleine Vijver Horst zijn uitgevoerd op 6 november 2024. In totaal zijn vier locaties bemonsterd.

a) Vissoortensamenstelling

In de Kleine Vijver Horst zijn in totaal 10 vissoorten aangetroffen, waarbij karper en spiegelkarper als één soort worden gerekend.

Hiervan behoren zeven soorten tot het eurytope gilde, namelijk aal, blankvoorn, brasem, driedoornige stekelbaars, gibel, (spiegel)karper en snoekbaars. Eén soort behoort tot de limnofielen, namelijk rietvoorn. Blauwband en zonnebaars zijn de aangetroffen uitheemse vissoorten (exoten).

Kreeften en/of krabben zijn tijdens het onderzoek niet aangetroffen.

Vergelijking met eerdere visstandonderzoeken

In 2011 en 2018 is eerder onderzoek gedaan naar de visstand in de Kleine Vijver Horst (Hop, 2011; Mies *et al.*, 2019).

In Tabel 9 in bijlage is een vergelijking gegeven tussen de soortensamenstelling in 2011, 2018 en 2024. Ten opzichte van 2018 en 2011 (acht soorten), is het aantal aangetroffen soorten in 2024 hoger (tien).

De soorten baars, bittervoorn, zeelt en winde zijn in tegenstelling tot 2011 in 2024 niet meer aangetroffen.

Brasem, driedoornige stekelbaars en zonnebaars (exoot) zijn nieuwe soorten die in 2024 voor het eerst zijn aangetroffen. Met het ontbreken van winde zijn er in de afgelopen twee bemonsteringjaren geen rheofiele soorten meer aangetroffen. Dit geldt ook voor de limnofiele bittervoorn, welke in 2011 nog is aangetroffen (796 stuks/ha). Deze aantallen laten zien dat de vangst niet op toeval berust.

De aanwezigheid van bittervoorn gaat gepaard met de aanwezigheid van zoetwatermossels. Mogelijk dat de zoetwatermossel is verdwenen waardoor de bittervoorn niet in staat is voort te planten. Bittervoorn is eveneens gevoelig voor veranderingen in de waterkwaliteit. Indien de waterkwaliteit verslechtert kan een populatie sterk in omvang afnemen. In extreme gevallen kan de populatie daardoor in enkele jaren volledig verdwijnen.

Voor zover bekend zijn sinds 2011 geen meldingen van verslechterde waterkwaliteit bekend (med. ANB). Overige variabelen die van belang zijn voor het succes van de soort is de vegetatiedichtheid en het doorzicht. Dit geldt voor zowel het vinden van beschutting als voedsel. Samengevat kan worden gesteld dat meerdere oorzaken mogelijk zijn. Een directe oorzaak kan op basis van de onderzoeksresultaten niet worden gegeven.

b) Omvang van het visbestand

In Tabel 2 en Tabel 3 [zie: bijlage] is de geschatte omvang van het totale visbestand in de Kleine Vijver Horst gegeven in kilogram en aantal per hectare.

De omvang van het visbestand in de Kleine Vijver Horst is geschat op 1.030,7 kg/ha en 1.923 stuks/ha.

Op basis van biomassa bestaat het geraamde bestand met name uit (spiegel)karper (77%). Daarnaast heeft gibel (18%) een relatief groot aandeel binnen het visbestand. Op basis van aantallen wordt blankvoorn en blauwband het meest frequent aangetroffen (beide 35%), gevolgd door gibel (9%) en (spiegel)karper (7%).

Vergelijking met eerdere visstandonderzoeken

In Tabel 10 in bijlage is een overzicht gegeven van de geraamde visbestanden in Kleine Vijver Horst in 2011 (Hop, 2011), 2018 (Mies *et al.*, 2019) en 2024.

Op basis van biomassa is het bestand in 2024 (1.030,7 kg/ha) fors hoger geraamd vergeleken met 2018 (437,7 kg/ha). In 2024 is met name het bestand van (spiegel)karper hoger geschat dan in 2018. In 2018 werd het (spiegel)karper bestand nog geraamd op 153,3 kg/ha, in 2024 was dat 792,8 kg/ha.

Daarnaast is het bestand van gibel in 2024 met 188,5 kg/ha lager geraamd dan in 2018 (262,5 kg/ha).

In vergelijking met 2011 is het visbestand in biomassa gehalveerd. In 2011 betrof de biomassaraming 2.669,0 kg/ha.

Het verschil tussen 2011 en 2024 ligt in het (spiegel)karper bestand wat in 2011 hoger geraamd is (2.408 kg/ha) dan in 2024. Biomassaramingen van (spiegel)karper kunnen van jaar tot jaar sterk verschillen, doordat het wel of niet aantreffen van enkele grotere exemplaren al grote gevolgen kan hebben de berekende biomassa.

Op basis van aantallen is het verschil tussen de geraamde bestanden in 2011, 2018 en 2024 nog groter. In 2011 werd het bestand geraamd op 8.236 stuks/ha tegenover 2.097 stuks/ha in 2018 en 1.923 stuks/ha in 2024.

Het grootste verschil is zichtbaar in het baarsbestand. Waar in 2011 nog 1.797 stuks/ha werd geraamd, is baars in 2024 niet gevangen. Daarnaast is de hoeveelheid blankvoorn in 2011 (1.090 stuks/ha) hoger geraamd dan in 2018 (42 stuks/ha) en 2024 (676 stuks/ha).

De raming van het gibelbestand is in 2024 (176 stuks/ha) vrijwel gelijk gebleven met het bestand uit 2011 (138 stuks/ha). In het tussenliggende onderzoeksjaar 2018 was de raming van het gibelbestand wel fors hoger (1.537 stuks/ha).

De geraamde aantallen van blauwband zijn in 2024 hoger vergeleken met 2018, van 84 stuks/ha naar 676 stuks/ha.

Van het (spiegel)karper visbestand zijn er in 2011 hoge aantallen geraamd (2.263 stuks/ha). Dit zou op een overschatting kunnen duiden, aangezien de ramingen van de afgelopen twee bemonsteringsjaren (2018: 54 stuks/ha & 2024: 135 stuks/ha) fors lager zijn.

Opvallend is dat tijdens de bemonstering in 2024 de grootste groep éénzomerige vis is aangetroffen. Van aal, brasem, gibel, karper en zonnebaars zijn in 2024 geen éénzomerige exemplaren aangetroffen. In 2018 is een kleine groep éénzomerige vis aangetroffen waarin alleen snoekbaars en blauwband zijn aangetroffen.

Het ontbreken van éénzomerige vis is mogelijk het gevolg van een vissterfte of weinig recruitment door slechte reproductiemogelijkheden. Gezien de predator-prooi-verhouding van 1:1,5 is er geen (sterk) regulerend effect van roofvis op het 0+ bestand te verwachten.

Wolvertem, juni 2026

VERBEIREN Marc

BRON/Referentie:

Zie: ONDERZOEK NAAR HET VISBESTAND IN ENKELE STILSTAANDE WATEREN
IN HET VLAAMSE GEWEST IN 2024 - PERCEEL 2 – PVC VLAAMS-BRABANT

Kenmerk:	20240495/rap04
Status rapport:	Definitief
Versie:	1
Datum:	1 juli 2025
Auteur:	MSc. A. Mairo
Kwaliteitscontrole:	MSc. R. Kleppe
Opdrachtgever:	Agentschap voor Natuur en Bos Provincie Vlaams-Brabant Diestsepoort 6 bus 75 3000 Leuven
Contactpersoon	dhr. S. Van Mileghem

TABEL 9

Tabel 9 Soort samenstelling in de Kleine Vijver Horst in 2011, 2018 en 2024.

Gilde	Vissoort	2011	2018	2024
Eurytoop	Aal	-	x	x
	Baars	x	x	-
	Blankvoorn	x	x	x
	Brasem	-	-	x
	Driedoornige stekelbaars	-	-	x
	Giebel	x	x	x
	Hybride	x	-	-
	(Spiegel)Karper	x	x	x
	Snoekbaars	-	x	x
	Limnofiel	x	-	-
Limnofiel	Rietvoorn	-	x	x
	Zeelt	x	-	-
	Rheofiel	x	-	-
Exoot	Blauwband	x	x	x
	Zonnebaars	-	-	x
Totaal*		8	8	10

* exclusief hybride

TABEL 2

Tabel 2 Raming van het visbestand in Kleine Vijver Horst (kg/ha) in 2024.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	10,3	-	-	0,3	0,7	9,3
	Blankvoorn	28,3	5,1	0,9	20,7	1,5	-
	Brasem	0,8	-	-	-	0,8	-
	Driedoornige stekelbaars	0,0	0,0	-	-	-	-
	Giebel	188,5	-	-	-	92,9	95,6
	Karper	174,6	-	-	-	2,1	172,5
	Snoekbaars	7,3	0,8	-	5,0	1,5	-
	Spiegelkarper	618,2	-	-	-	-	618,2
Limnofiel	Rietvoorn	1,4	0,0	1,3	-	-	-
Exoot	Blauwband	1,1	0,0	1,1	-	-	-
	Zonnebaars	0,2	-	0,2	-	-	-
Subtotaal		1.030,7	6,0	3,6	26,1	99,5	895,5
		ecologische indeling voor snoek					
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Totaal		1.030,7					

0,0 = <0,05 kg/ha; - = niet aangetroffen

TABEL 3

Tabel 3 Raming van het visbestand in de Kleine Vijver Horst (stuks/ha) in 2024.

Gilde	Vissoort	Totaal	0+	>0+-15	16-25	26-40	>=41
Eurytoop	Aal	61	-	-	13	13	34
	Blankvoorn	676	379	33	258	6	-
	Brasem	3	-	-	-	3	-
	Driedoornige stekelbaars	7	7	-	-	-	-
	Giebel	176	-	-	-	116	61
	Karper	47	-	-	-	3	44
	Snoekbaars	104	31	-	70	3	-
	Spiegelkarper	88	-	-	-	-	88
	Limnofiel	79	27	52	-	-	-
Exoot	Blauwband	676	284	391	-	-	-
	Zonnebaars	7	-	7	-	-	-
	Subtotaal	1.923	727	483	342	144	226
		ecologische indeling voor snoek					
		Totaal	0-15	16-35	36-44	45-54	>54
Totaal		1.923					

0 = <0,5 stuks/ha; - = niet aangetroffen

TABEL 10

Tabel 10 Vergelijking van het visbestand in Kleine Vijver Horst in 2011, 2018 en 2024.

Gilde	Vissoort	2011		2018		2024	
		kg/ha	n/ha	kg/ha	n/ha	kg/ha	n/ha
Eurytoop	Aal	-	-	5,2	28	10,3	61
	Baars	47,2	1.797	2,3	14	-	-
	Blankvoorn	101,6	1.090	5,0	42	28,3	676
	Brasem	-	-	-	-	1	3,1
	Driedoornige stekelbaars	-	-	-	-	0,0	6,7
	Giebel	89,5	138	262,5	1.537	188,5	176
	Hybride	0,4	14	-	-	-	-
	Karper	307,4	370	153,3	54,4	174,6	47,1
	Snoekbaars	-	-	5,0	309	7,3	104
	Spiegelkarper	2.100,6	1.893	-	-	618,2	88,2
Limnofiel	Bittervoorn	5,1	796	-	-	-	-
	Rietvoorn	6,7	214	3,8	28,0	1,4	79
	Zeelt	1,6	1	-	-	-	-
Rheofiel	Winde	1,8	1,0	-	-	-	-
Exoot	Blauwband	7,1	1.922	0,7	84	1,1	675,5
	Zonnebaars	-	-	-	-	0,2	6,7
Totaal		2.669,0	8.236	437,7	2.097	1.030,7	1.923